

Meddelelser fra den danske højesterets praksis 1933, Tidsskrift for Rettsvitenskap 1934, s. 418-19, og 18 år af Højesterets Historie, s. 119-20.

Men uanset at det nu efter praksis ligger fast, at der skal ydes erstatning for indgreb af den omhandlede karakter, også når de sker over for ejendomme, der ikke afgiver areal, har man på dette område fastholdt, at spørgsmål om erstatning for indgreb i naboretten ikke kan behandles af ekspropriationsmyndighederne, men må henvises til domstolene.

Det må da også erkendes, at det ville kunne føre til uoverskuelige konsekvenser, om der uden nogen begrænsning kunne rejses erstatningskrav for ekspropriationskommissionen fra ejere over for hvem, der ikke er foretaget de i § 2 omhandlede indgreb. På den anden side vil det i de tilfælde, hvor erstatningskravene bygger på forvoldt skade, der har ganske samme karakter som den, der er forvoldt af ekspropriationsindgreb, ofte virke unaturligt, at ekspropriationskommissionerne rent principielt afviser at behandle dem, blot fordi der ikke tillige er sket indgreb, som falder direkte under § 2, og der er derfor i forslaget § 20 givet hjemmel for, at sådanne krav kan rejses for ekspropriationskommissionen og behandles af denne, såfremt den anser kravet for egnet hertil.

Bestemmelsen er formuleret således, at ekspropriationskommissionen skal have adgang til at skønne over, hvorvidt det rejste krav er egnet til at påkendes af ekspropriationsmyndighederne. Navnlig kan det tænkes, at de her omhandlede erstatningskrav ikke er modne til påkendelse på det tidspunkt, da de rejses. Eventuelt er det foreliggende spørgsmål af en sådan karakter, at kommissionen finder det rettest at undlade at tage stilling til det og straks lade spørgsmålet afgøre af domstolene, fordi afgørelsen af sagens væsentlige tvivls spørgsmål beror på en afvejelse af forskellige omstændigheder, årsagsforbindelse m. v., som typisk er en domstolsopgave og atypisk for ekspropriationsmyndighederne. Der er ikke foreslået hjemmel til, at ekspropriationskommissionens skøn over et krav egnet til behandling for ekspropriationsmyndighederne skal kunne efterprøves af taksationskommissionen eller domstolene. Hvis kommissionen afviser at behandle et krav, kan spørgsmålet om kravets berettigelse indbringes for domstolene. Behandles et erstatningskrav i realiteten, kan ekspropriationskommissionens afgørelse efterprøves af taksationskommissionen og dennes afgørelse af domstolene.

Med reglen i § 20 har det ikke været hensigten at tage stilling til, i hvilke tilfælde der foreligger erstat-

ningspligt, idet reglen alene tager sigte på ekspropriationsmyndighedernes kompetence.

Til § 21.

Ved alle anlægsarbejder kan der af tekniske og andre grunde vise sig behov for at ændre i det vedtagne projekt under anlægsarbejdernes udførelse. Bestemmelsen i *stk. 1, 1. pkt.*, giver hjemmel til, at ekspropriationskommissionen tager sådanne spørgsmål op til behandling. Det er en forudsætning for reglens anvendelse, at ændringerne ikke er af en sådan karakter, at der er tale om et nyt projekt. Et sådant må behandles som en helt ny sag. Der er således alene tale om enkelte bestemte punkter i projektet, som eksempler kan nævnes, at jordskred har nødvendiggjort særlige foranstaltninger og måske større arealerhvervelser end forudsat, at en vejhævning bliver noget større eller adgangforholdene til en ejendom noget anderledes end forudsat ved ekspropriationen. Man kan imidlertid ikke mod parternes protest ophæve en foretagen ekspropriation. Men bygningsforandringer m. v., som på ekspropriationstidspunktet er forudsat foretaget, kan naturligvis blive unødvendige og følgelig fráfaldes.

Jernbaneforordningen indeholder i § 19 en bestemmelse, hvorefter en særlig kommission skal afgøre tvistigheder mellem anlægsmyndigheden og lodsejere om enkeltheder i anlæggets udførelse. Bestemmelsen har ikke været bragt i anvendelse i en meget lang årrække, men de pågældende spørgsmål er blevet afgjort af besigtigelses- og ekspropriationskommissionen. Nogen til jernbaneforordningens § 19 svarende bestemmelse foreslås ikke optaget i nærværende lovforslag. Bestemmelsen i § 21, *stk. 1, 1. pkt.*, omfatter de spørgsmål, som falder ind under jernbaneforordningens § 19, og det er som nævnt i overensstemmelse med lang praksis, at ekspropriationskommissionen afgør dem.

Lovforslagets § 17 bestemmer, at ekspropriationserstatninger normalt skal fastsættes på det tidspunkt, da indgrebet besluttes. De ulemper og skader, som skal vurderes, må imidlertid have en sådan karakter, at deres indtræden er sikker eller i hvert fald overvejende sandsynlig. Hermed er dog intet afgjort om, hvorvidt en skade, som først senere lader sig påvise, kan erstattes på dette senere tidspunkt, eller om ekspropriationsmyndighederne skal behandle de i den anledning opståede spørgsmål. Bestemmelsen i *stk. 1, 2. pkt.*, giver hjemmel til, at ekspropriationsmyndighederne også efter ekspropriationens foretagelse kan behandle opståede erstatningsspørgsmål. Det kan særligt tænkes, at erstatningsspørgsmål af den i § 20 omhandlede art